

POSTANOWIENIE

Dnia 9 grudnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Demendecki (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Przesławski

SSN Adam Redzik

w sprawie ze skargi L. S. i A. S.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie w sprawie o sygn.
V ACa 194/24,

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej
i Spraw Publicznych w dniu 9 grudnia 2025 r.,

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie w sprawie o sygn. V ACa 194/24 nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. przyznaje skarżącym L. S. i A. S. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie sumę pieniężną w wysokości 2.000 (dwa tysiące) złotych za okres od 17 stycznia 2024 r. do 9 grudnia 2025 r.;**
- 3. zaleca Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie wyznaczenie terminu rozprawy w sprawie o sygn. V ACa 194/24 w terminie trzech miesięcy od daty zwrotu akt;**
- 4. oddala skargę w pozostałym zakresie;**
- 5. nakazuje zwrócić ze Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie na rzecz skarżących L. S. i A. S. kwotę 400 (czterysta) złotych tytułem opłaty od skargi;**

6. zasądza od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Warszawie na rzecz skarżących L. S. i A. S. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia jego doręczenia Skarbowi Państwa – Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Tomasz Przesławski Tomasz Demendecki Adam Redzik

UZASADNIENIE

Pismem z dnia 13 sierpnia 2025 r. (data prezentaty Sądu Najwyższego), L. S. i A. S. (dalej: „Skarżący”) reprezentowani przez pełnomocnika, za pośrednictwem Sądu Apelacyjnego w Warszawie, wnieśli do Sądu Najwyższego skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki wnosząc o:

1) stwierdzenie przewlekłości postępowania sądowego toczącego się przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie, w sprawie o sygn. akt V ACa 194/24;

2) zobowiązanie Sądu Apelacyjnego w Warszawie do rozpoznania niniejszej sprawy i wydania wyroku w terminie 4 miesięcy od rozpoznania niniejszej skargi;

3) przyznanie od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Warszawie na rzecz każdego z Powodów kwoty 4 000 zł;

4) zasądzenie od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Warszawie na rzecz Powodów zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych;

5) przeprowadzenie dowodu z akt sprawy V ACa 194/24 na okoliczność przewlekłości postępowania, w szczególności niewyznaczenia przez Sąd terminu rozprawy przez ponad 18 miesięcy od wpłynięcia apelacji.

W uzasadnieniu skargi wskazano, że postępowanie przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie rozpoczęło się dnia 17 stycznia 2024 roku i do czasu wniesienia przez powodów przedmiotowej skargi, sąd nie wyznaczył terminu rozprawy.

Działając na podstawie art. 10 ust. 3 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz. U. z 2023 r. poz. 1725 ze zm.), Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie zgłosił udział Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie w sprawie ze skargi L.S. i A.S. na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki w sprawie rozpoznawanej przez Sąd Apelacyjny w Warszawie pod sygn. akt V ACa 194/24, a także wniósł o oddalenie skargi w całości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Ustawa z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725, dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość”) nie określa wprost granic temporalnych, w ramach których powinno dojść do rozpoznania sprawy, a tym samym nie wskazuje bezpośrednio czasu, po upływie którego następuje przewlekłość postępowania. Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych. W świetle art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość ocenie w szczególności podlega terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie. Dokonując tej oceny należy: uwzględnić łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi; charakter sprawy; stopień faktycznej i prawnej złożoności sprawy; znaczenie rozstrzygnięcia dla skarżącego;

zachowanie się stron, w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

W ustawie o skardze na przewlekłość nie sprecyzowano, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. W judykaturze przyjmuje się, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można mówić z reguły w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, która trwa co najmniej 12 miesięcy (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z: 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; 19 października 2017 r., III SPP 42/17; 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18; 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18; 3 grudnia 2019 r., I NSP 160/19; 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Zgodnie z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd. Z art. 6 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzonej w Rzymie z dnia 4 listopada 1950 r. wynika obowiązek takiego zorganizowania systemu jurysdykcyjnego, aby właściwe sądy mogły podołać rozstrzyganiu spraw sądowych w rozsądnych terminach. Także art. 6 § 1 k.p.c., nakłada na sąd powinność przeciwdziałania przewlekaniu postępowania. Z mocy art. 391 § 1 k.p.c. te procesowe dyrektywy mają odpowiednie zastosowanie do postępowania przed sądem drugiej instancji.

Podkreślić ponadto należy, że prawo do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie, stanowiąc element prawa do rzetelnego procesu, jest jednym z podstawowych praw człowieka określonym w Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (dalej: „EKPCz”). Przyjęcie ustawy o skardze na przewlekłość stanowiło zresztą efekt stosowania EKPCz i wielokrotnego stwierdzenia przez Europejski Trybunał Praw Człowieka (dalej: „Trybunał”) naruszenia przez Polskę prawa do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie.

W realiach niniejszej sprawy wskazać należy, że akta sprawy wpłynęły do Sądu Apelacyjnego w Warszawie w dniu 17 stycznia 2024 r. (t. III k. 400) i tego dnia przeprowadzono w systemie SLPS losowanie sędziego referenta (t. III k. 401). Dnia 18 stycznia 2024 r. wpisano sprawę do repertorium ACa i zarządzono by

zawiadomić osoby uczestniczące w postępowaniu lub ich pełnomocników o składzie wyznaczonym do rozpoznania apelacji (t. III k. 402). W dniu 8 marca 2024 r. wpłynęło pismo powodów - wniosek o udzielenie zabezpieczenia (t. III k. 404). W dniu 20 marca 2024 roku Sąd wydał postanowienie w przedmiocie wniosku powodów o udzielenie zabezpieczenia (t. III k. 412). W dniu 11 sierpnia 2025 r. Sąd zarządził odpis apelacji doręczyć pełnomocnikowi powodów, przedstawić akta sędziemu referentowi celem rozważenia sprawdzenia wartości przedmiotu zaskarżenia apelacji powodów (t. III k. 418). W dniu 12 sierpnia 2025 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie wysłał odpis apelacji pozwanej pełnomocnikowi powodów (t. III k. 419), tego samego dnia Sąd zawiadomił strony o składzie rozpoznającym sprawę (t. III k. 420, 421). W dniu 29 września 2025 r. Sąd zarządził doręczenie odpisu apelacji powodów pełnomocnikowi pozwanego (t. III k. 425).

Sąd Najwyższy ustalił zatem, że na dzień rozpatrywania przezeń skargi postępowanie przed Sądem Apelacyjnym trwa niespełna dwa lata, zaś Sąd Apelacyjny przesłał odpisy apelacji po 20 miesiącach od dnia wpłynięcia sprawy do Sądu, po złożeniu skargi przez powoda.

Jednocześnie Sąd Najwyższy ocenił, że charakter, stopień faktycznej i prawnej złożoności sprawy, a także zachowanie się stron w sprawie, w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania, nie miało wpływu na powyższe, czego także nie wykazał Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie. W związku z powyższym Sąd Najwyższy stwierdził przewlekłość postępowania.

Zgodnie z przywołanym już art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość, dokonując oceny, czy naruszone zostało prawo strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, obok upływu czasu, uwzględnia się indywidualne okoliczności sprawy. Zatem nie ma tu miejsca na szerokie uwzględnienie kwestii organizacyjnych, niestanowiących *de iure* składnika konkretnego postępowania (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 17 grudnia 2013 r., III SPP 242/13; 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18). Kwestia właściwej organizacji sądownictwa, w tym zapewnienie optymalnej obsady kadrowej sądów, jest obowiązkiem państwa, na co wielokrotnie zwracał uwagę Trybunał i Sąd Najwyższy (zob. wyroki Trybunału: w sprawie Sutter v. Szwajcaria z 22 lutego 1984 r., skarga nr 8209/78; w sprawie Wasilewski v. Polska z 21 grudnia 2000 r., skarga nr 32734/96; postanowienia

Sądu Najwyższego z: 8 marca 2005 r., III SPP 34/04; 26 kwietnia 2019 r., I NSP 18/19).

Fakt, iż Prezes Sądu nie dysponuje instrumentami umożliwiającymi mu zapewnienie odpowiednich warunków dla sprawnego działania sądu/wydziałów, naturalnie przekłada się na brak winy po jego stronie z tytułu zaistniałej przewlekłości postępowania. Powyższe nie zwalnia jednak państwa z odpowiedzialności z tego tytułu. Jak bowiem stwierdził Trybunał Konstytucyjny w postanowieniu z 30 października 2006 r., S 3/06: „prawo do rozstrzygnięcia sprawy przez sąd bez nieuzasadnionej zwłoki stanowi istotny element konstytucyjnego prawa do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji). Adresatem konstytucyjnego nakazu rozpatrzenia sprawy w rozsądnym czasie są przede wszystkim same sądy. Należy jednak uwzględnić całokształt sytuacji faktycznej i wskazać, że konieczną gwarancją materialną prawa do rozstrzygnięcia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki są odpowiednie warunki organizacyjne umożliwiające sądom »terminową« realizację ich zadań. Dotyczy to w szczególności obsady kadrowej, zarówno jeśli chodzi o liczbę sędziów, jak i personel pomocniczy. Powinność zapewnienia odpowiednich warunków spoczywa w pierwszej kolejności na ustawodawcy oraz na organach władzy wykonawczej, szczególnie na Ministrze Sprawiedliwości”.

Skarga na przewlekłość postępowania i związana z nią możliwość przyznania skarżącemu, na jego żądanie, od Skarbu Państwa sumy pieniężnej, w znacznej mierze służy wymuszeniu na państwie takiej organizacji wymiaru sprawiedliwości, która umożliwi rozpoznanie sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 17 grudnia 2013 r., III SPP 242/13). Obok swoistej sankcji dla państwa za niewłaściwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości, suma pieniężna, o której jest mowa w art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość, pełni funkcję rekompensaty dla strony za doznaną szkodę niematerialną, będącą wynikiem przewlekłości. Nie jest to więc odszkodowanie za poniesione straty i utracone korzyści (art. 361 § 2 k.c.) lub zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę w rozumieniu art. 445 k.c. Ustawodawca wprowadza przy tym zasadę, że strona, której skargę uwzględniono, może w odrębnym postępowaniu dochodzić naprawienia szkody ze stwierdzonej przewlekłości (art. 15 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość). Konsekwentnie

sumę, o której jest mowa w ustawie o skardze na przewlekłość, uznać należy za wstępną (tymczasową) rekompensatę z tytułu doznanej szkody niematerialnej (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 8 maja 2013 r., III SPP 51/13; 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18).

W przedmiotowej sprawie skarżący wniesli o przyznanie od Skarbu Państwa sumy pieniężnej w wysokości po 4.000 zł. Zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość wysokość sumy pieniężnej, o której mowa we wskazanym przepisie, wynosi nie mniej niż 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, przy jednoczesnym uwzględnieniu jej wartości minimalnej na poziomie 2.000 zł. Należy podkreślić, że od dnia wpływu apelacji do Sądu Apelacyjnego w Warszawie 17 stycznia 2024 r., do dnia rozpoznania przez Sąd Najwyższy skargi, tj. 9 grudnia 2025 r. upłynęło około niemalże 2 lata. Biorąc pod uwagę powyższe, Sąd Najwyższy uznaje, że odpowiednia jest kwota 2.000 zł za okres od 17 stycznia 2024 r. do 9 grudnia 2025 r.

Nadto, biorąc pod uwagę status skarżących w procesowym postępowaniu cywilnym, którego dotyczy skarga, którzy są stroną powodową, należy przyznać skarżącym jedną sumę pieniężną. Tym samym w pozostałym zakresie żądanie skargi oddala.

W odniesieniu do wniosku skarżących o zalecenie Sądowi rozpoznającemu sprawę wydania wyroku w terminie 4 miesięcy od rozpoznania niniejszej skargi, Sąd wskazuje, że wydanie wyroku jest rezultatem przeprowadzenia postępowania i oceny zgromadzonego materiału, co należy do kompetencji wyłącznie składu orzekającego. Z tego względu, Sąd Najwyższy, z uwagi na stwierdzoną przewlekłość postępowania, na podstawie art. 12 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość, z urzędu zaleca jedynie Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie wyznaczenie terminu rozprawy w sprawie V ACa 194/24 w terminie trzech miesięcy od dnia zwrotu akt sprawy.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 17 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość, zwrócono skarżącej opłatę od skargi w wysokości 400 zł.

W zakresie kosztów zastępstwa procesowego Sąd Najwyższy, na podstawie art. 98 § 1, 11 i 3 k.p.c. w zw. z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość oraz § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r.

w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz.U. z 2023 r. poz. 1935) orzekł jak w sentencji.

Tomasz Przesławski

Tomasz Demendecki

Adam Redzik

[MR]

[r.g.]